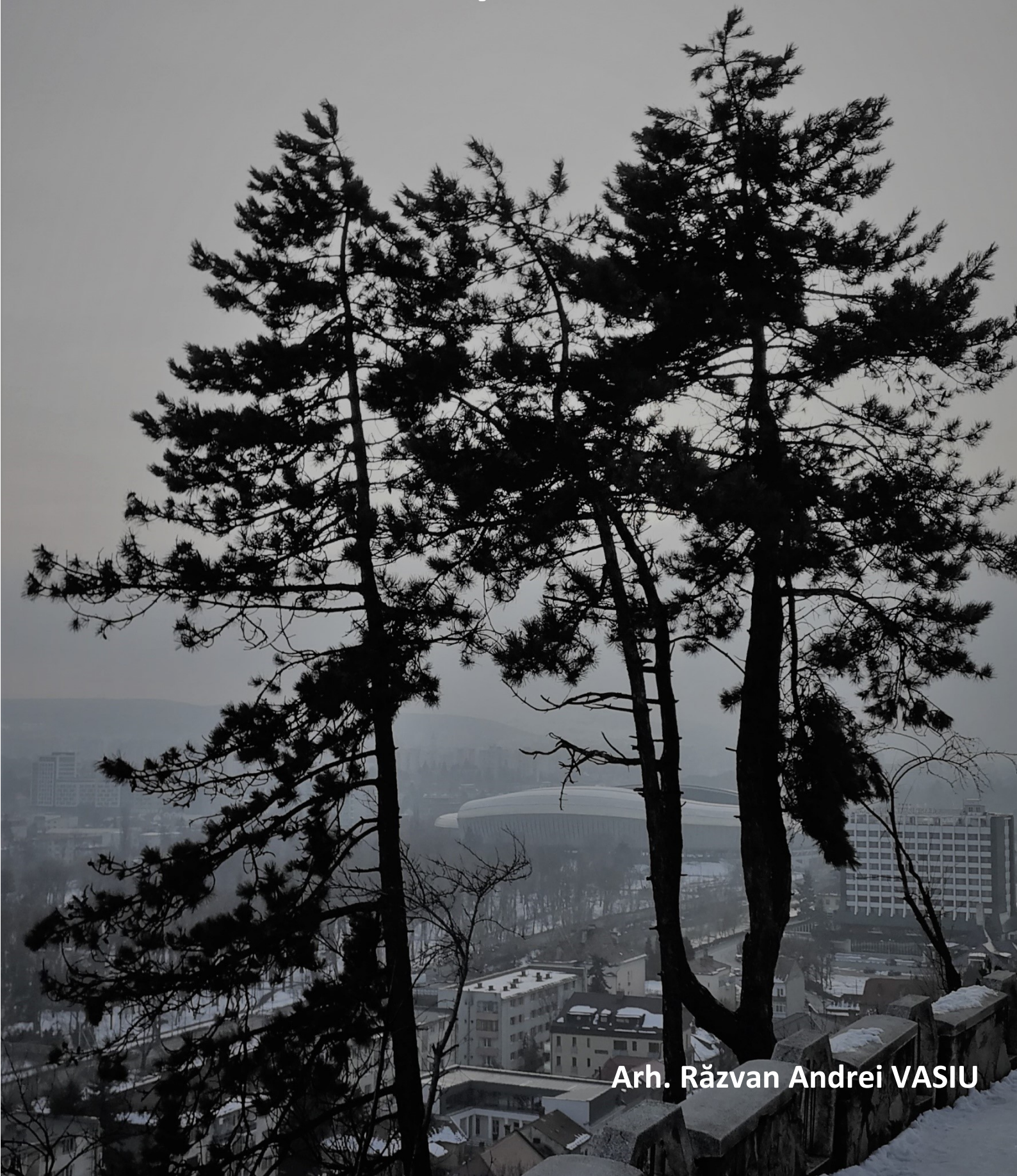

STUDIU PEISAGER DEALUL CETĂȚUIA

Arh. Răzvan Andrei VASIU

Cuprins

INTRODUCERE	2
I. EVALUAREA PEISAJULUI VIZIBIL	8
I. 1. CONȚINUTUL CÂMPULUI VIZUAL	9
I.2. EVALUAREA ESTETICĂ	14
I.3 ANALIZA VEGETAȚIEI.....	21
II. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	31
II.1. ATITUDINI FAȚĂ DE PEISAJ	31
II.2.ATITUDINI FAȚĂ DE VEGETAȚIE	32

Revista "Arhitectura" nr. 5 din 1977, publicația Uniunii Arhitecților din România:

"Cetățuia, element natural ce domină zona centrală a orașului, reprezintă extremitatea răsăriteană a dealului Hoia, construind în permanență un căutat punct de recreere, de odihnă și agrement al localnicilor, ca și al turiștilor, situat la circa 70m desupra Someșului.

Prin realizarea complexului "BELVEDERE" (hotel și piscină acoperită) se continuă acțiunea de punere în valoare a unui parc orășenesc din care mai fac parte pădurea Hoia și secția în aer liber a Muzeului Etnografic al Transilvaniei.

Terenul, înconjurat de fortificații din secolul al XVIII-lea, de șanțuri și valuri de pământ componente ale unei așezări militare medievale, a impus o soluție care să se încadreze în existent. Stabilirea soluției arhitecturale s-a făcut luându-se în considerare următoarele elemente majore: poziția amplasamentului în ansamblul urban, posibilitățile de acces carosabil și pietonal, condițiile geotehnice și de relief."

INTRODUCERE

Scopul acestei lucrări este de a permite o cat mai completă și corectă înțelegere a unui fragment urban complex, pe mai multe paliere de importanță - istoric, social, peisager, geografic - Dealul Cetățuia.

Complexitatea sitului este dată de poziția sa în cadrul structurii urbane – proximitatea față de centrul orașului, relația cu zonele rezidențiale perimetrale ariei de studiu, prezența fostei garnizoane a armatei austriece, interacțiunea cu funcțiunea hoteliera, “apartenența” la un cadru geografic mult mai amplu decât cel perceput cu ochiul liber de pe sit și, la nivel subiectiv, poziția ocupată de acest loc special în mentalul colectiv.

Obiectivele lucrării constau în indentificarea unor date cheie pentru a face posibilă fundamentarea unor propuneri realiste, care să valorizeze cât mai eficient trăsăturile unice ale acestui sit:

- Identificarea etapelor de evoluție/devenire a sitului;
- Observarea relațiilor de peisaj create între sit și cadrul său;
- Precizarea relațiilor peisagere stabilite în interiorul sitului;
- Formularea de atitudini și recomandări față de vegetația existentă;

Prin poziția sa “deasupra” orașului vechi, dealul Cetățuia invită pe toată lumea să admire un “muzeu în aer liber”, două milenii de civilizație urbană: îndragostiții să se piardă pe aleile șerpuite și misterioase, turiștii (băștinași și nou veniți) să “învețe” și re”învețe” orașul roman, gotic, renascentist și baroc, fotografiile să surprindă răsărituri deasupra dealurilor Feleacului și câmpiei Transilvaniei, și oamenii curioși, oricine ar fi ei, să se bucure de imaginea Clujului de la înălțime.

Evoluția istorică a acestui sit este obiectul unui studiu de specialitate și recomandarea pentru concurenți din partea autorului este să preia acest tip de informație în mod prioritar din “Studiul istoric”.

Pentru înțelegerea situației actuale și, implicit, pentru a se putea efectua propuneri în cunoștință de cauză, prezentul studiu încearcă să creioneze o *cronologie de principiu* a transformărilor *peisajului* dealului Cetățuia, în ultimul secol. Câteva dintre momentele importante, definitorii ale sitului sunt strâns legate de opera întinsă pe mai multe decenii a doi dintre cei mai iluștrii arhitecți ai Clujului, domnii arh. Vasile Mitrea și arh. Aurelian Buzuloiu.

Prin analizarea datelor extrase din volumul “**Cluj-Napoca în proiecte, 50 de ani 1960-2010**” cu privire la proiectele -propușe și/sau implementate-, studiile și observațiile personale ale domniilor lor, s-a constituit baza teoretică-istorică a prezentului studiu.

Astfel:

Pentru analizarea evoluției sitului, în primul rând trebuie înțeleasă poziția dealului Cetățuia într-un context geografic mai amplu. În Fig. 1 se poate observa dealul Hoia, care se extinde în afara suprafeței intravilane a orașului și cuprinde, din postura forme topografice mai mari, dealul Cetățuia. Macropaisajul zonal se continuă pe direcția est cu dealurile Căpușului, Munții Gilăului, Vlădeasa și Muntele Mare. Pe direcția vest, macropaisajul se aplatizează pronunțat, câteva dealuri răzlețe reușesc doar să ofere mici accente, într-un cadru dominat de Câmpia Transilvaniei. “Cetățuia” se situează într-un punct de inflexiune în plan orizontal a dealului Hoia, acest lucru coroboarat cu diferența de nivel între bază și vârful dealului îi conferă un

amplu spațiu subordonat compozițional - orașul propriu-zis, cu un pronunțat caracter de orizontalitate.

Contextul geografic al mezo-peisajului este completat de alte două lanțuri de dealuri, ambele oarecum paralele cu cel deja discutat, respectiv dealul Lombului și dealul Feleacului. Între aceste lanțuri de dealuri se desfășoară, de la est la vest, orașul Cluj-Napoca, împreună cu râul Someș. Trecând la următorul palier de analiză, cel al micropeisajului, Orașul Cluj-Napoca are la dispoziție un alt "dar" al naturii, respectiv "Balconul" belvedere al *pintenului* "Cetățuia". De la nivelul acestuia, situat cu circa 60 m deasupra cotei 341 m din Piața Unirii, orașul se oferă, în toată complexitatea sa, privitorului. Platforma pe care s-a realizat în anii 1716-35 Cetatea Austriacă pentru găzduirea trupelor imperiale, permitea un tur de orizont de 250° (Fig. 2).

În anii '60 creasta dealului Hoia-Cetățuia putea fi parcursă ca un "traseu belvedere" de la Cetatea Austriacă până la Muzeul Etnografic, respectiv un traseu de circa 3,5 km având mereu o panoramă a orașului sub un unghi de 180°.

În afara Cetății propriu-zise, zona mai era ocupată de un număr mare de locuințe insalubre și sărăcăcioase, o parte dintre acestea fiind chiar săpate în taluzul versatului. (Fig. 3) Această moștenire, cu act de naștere înainte de secolul XIX, va dispărea abia odată cu amenajările ce încep în 1962 pentru a transforma acest versant într-un loc de promenadă și odihnă, o evadare de scurtă durată -de agrement- dar și un traseu-belvedere deosebit, ce culmina pe creasta Dealul Hoia- Cetățuia, la o înălțime de peste 50 m deasupra vetrei orașului.

În 1963 lucrările vor fi încheiate, inclusiv " Aleea scărilor" (Fig. 4, 5) ce face legătura între str. G-ral Drăgălina, cele doua pergole (arh. Zoltan Balazs) (Fig. 5) și poarta de est a fostei Cetăți Austriece. În 1964 la baza dealului apar cele cinci locuințe colective P+5 (arhitecți Carmen Pavel și Zoltan Balazs) care, retrăgându-se de la str. G-ral Drăgălina, vor permite realizarea unei alei pietonale, securizate față de circulația auto prin situarea la cota +2,00 m față de cea a carosabilului. În același timp blocurile vor asigura un portic la nivelul parterului. Pentru modul de înscriere în configurația versantului ca și pentru partiul apartamentelor si plastica arhitecturală adoptată, cele cinci imobile vor fi apreciate pe plan național de Uniunea arhitecților din România (Fig. 6)

În 1970 sisturile din care e alcatuită structura geologică Cetățuia, impregându-se cu apa, cedează - apar astfel alunecări și prăbușiri, iar amenajările din 1963 sunt în mare măsură afectate. *În anii '70 se va realiza un sistem de drenuri (ing. Eduard Ionescu), însă versantul rămâne în continuare neglijat de edilii orașului* (Fig. 6).

Ulterior, în silueta dealului se vor înscrie Hotelul "Belvedere" în 1976 -arh. Aurelian Buzuloiu.

În ceea ce privește contextul apariției acestui element de mare importanță în structura peisajului analizat, se poate vedea o clară apreciere pentru calitățile acestui sit:

"Făcând analiza aceluia moment nu se poate a nu recunoaște toate elementele benefice, logice, îndreptate spre o curajoasă alegere a amplasamentului, iar din cele analizate, prioritar fiind cel de pe "Cetățuia" din incinta garnizoanei - monument arheologic și istoric, importanța construcției edificată la începutul secolului XVIII. Solicitățile impuse construcției se pot sintetiza în câteva coordonate esențiale:

- poziția ideală prin natura amplasamentului;
- condiții de relief și geotehnice prielnice;
- accese carosabile și pietonale **lesnicioase**;

Fig.3

Fig. 4

-zona verde existentă;

-legături facile către zone de interes ale orașului, spre: centrul localității, gară-autogară, instituțiile importante, puncte de atracție de alt ordin: parcuri, muzee, clădiri de cultură, teatru, opera, etc."

De asemenea, se subliniază o idee foarte importantă, poate chiar cu o valabilitate mai accentuată în prezent, decât la momentul acestei afirmații: "Amplasarea unui obiectiv, de asemenea importantă, în cazul de față în mod esențial **solicită prevederi suplimentare de perspectivă**, viabile pentru o exploatare eficientă și permanentă."

Complexitatea sitului și preocupările proiectanților pentru o exploatare cât mai eficientă (la momentul anului 1976) a sa, au impus o analiză de ansamblu care a condus spre o serie de concluzii aplicabile, la rândul lor, în momentul prezent: "în acest context s-au studiat variante de optimizare și punere în valoare a construcțiilor din incinta monumentului "Cetățuia": porțile de est, nord și vest, crama și depozitele existente, adaptându-se la diferite programe - culturale, comerciale, etc. Șanțul de vest și nord prevăzut pentru apărarea fortului militar a oferit amenajări de agrement: scena cu gradene, în aer liber, terenuri de sport, arene pentru felurite jocuri destinate tineretului, etc. Coronamentul valului de pământ a primit destinația unor alei de plimbare, mobilat cu toate dotările specifice programului: bănci, lampadare, etc."

Se face, de asemenea, o afirmație interesantă în ceea ce privește dezvoltarea amenajării de pe Cetățuia: "toate acestea s-au analizat și s-au realizat cu eforturi sporadice și întâmplătoare sub presiunea timpului și a interesului, *astfel lăsând loc, în viitor, pentru alte analize și programe în așteptarea **unor vremi mai optimiste***. Ansamblul hotelier urmă ca în propunerile unor studii ulterioare comparative să-i fie completat cadrul arhitectural zonal. *Poziția centrală a zonei cu un pronunțat caracter de agrement, turism, sport, corelate cu cerințe tehnice pentru consolidarea versantului sudic al promotoriului oferă, în timp, **un element de înmprospătare și devenire urbană***. "

Peisajul Cetățuiei mai suferă o completare, respectiv se construiește "Monumentul eroilor neamului" în anul 1995 (Fig. 6). Nu se va insista prea mult pe acest eveniment și implicațiile sale, dar este de menționat faptul că poziția, textura, forma și proporțiile monumentului îl fac să pară oarecum "intrus" într-un peisaj caracterizat de alt limbaj al formelor și alte tipuri de linii de forță. Punctul de convergență al liniilor de forță ale peisajului este hotelul "Belvedere", acesta căpătând funcția de punct focal și dominantă verticală. Amplasarea unui accent vertical secundar, la mică distanță de cel principal nu poate decât să creeze confuzie în înțelegerea ierarhiei cadrului și peisajului. Calitatea monumentului rezultă din valoarea sa simbolică -imposibil de cuantificat.

S-ar parea ca **momentul prezent** reprezintă acele "*vremi mai optimiste*" la care face referire domnul arh. Buzuloiu, în care se concep noi analize, într-un program de reabilitare, conservare și valorificare a peisajului dealului Cetățuia.

Fig. 5

Fig. 6

I. EVALUAREA PEISAJULUI VIZIBIL

În prezent, s-a ajuns ca peisajul să nu mai reprezinte o simplă noțiune teoretică cu înțelesuri abstracte, ci să-și găsească și o utilitate practică – generator de interes turistic, civic și cultural. Prin amploarea intervențiilor efectuate asupra peisajului, societatea contemporană se dovedește a fi un redutabil utilizator de peisaje, atât în sens pozitiv cât și negativ.

A face analiza structurii unui peisaj, a urmări funcționalitatea sa, a-i determina părțile cele mai active sau cele mai inerte, înseamnă a privi și a înțelege spațiul înconjurător, în care **peisajul este un “produs” al interacțiunii multor forțe, naturale și create de om.** Astfel, peisajul poate fi promovat și socotit ca obiect al amenajării, de aici rezultând și dorința gestionării, reabilitării, valorificării și conservării sale.

Abordarea esteticii peisajului din perspectivă științifică constituie un demers destul de delicat ținând cont de faptul că este un concept, cel puțin parțial, subiectiv.

Estetica peisajului este strâns legată de modul de percepție și de valorificarea semiotică a peisajului. Dacă se schimbă modul de percepție asupra unui peisaj, se va modifica și valoarea estetică a peisajului respectiv.

Valorarea globală a unui peisaj este dată de 3 criterii generale:

- altitudinea (cota de nivel) a sitului;
- gradul de diversitate naturală;
- calități ecologice;

Astfel, există un consens, atât la nivelul specialiștilor cât și la nivelul utilizatorului obișnuit de spațiu, potrivit căruia **valoarea peisageră** a reliefului se consideră a fi *direct proporțională cu altitudinea acestuia*, datorită diversității fizionomice impuse în peisaj de către formele înalte de relief.

Dealul Cetățuia și aria de studiu se localizează pe creasta unui deal cu o înălțime de aproximativ 400 m, aflat la o diferență de nivel de aproximativ 50 m față de vatra orașului. După criteriul amintit, valoarea peisajului analizat se poziționează *între* cea a zonei de câmpie și zona munților înalți, rezultând astfel că situl nostru are o *valoare medie*. Însă, având în vedere că orașul Cluj-Napoca **nu** mai dispune de vreun alt spațiu amenajat, situat la o cotă comparabilă și cu același grad de deschidere a panoramei- cel mai apropiat exemplu este zona observatorului astronomic din localitatea Feleacu- putem spune că raportat la peisajul vizibil al Clujului, aria de studiu are **cea mai mare valoare peisageră la acest criteriu**.

Un al doilea criteriu important se referă la evaluarea **tipurilor de ocupare a spațiului**, respectiv ponderea elementelor naturale și antropice suprapuse reliefului. Din această perspectivă se poate afirma că există și de această dată consens, spațiile monotone (repetiția unor elemente nevaloroase, identice sau foarte asemănătoare) fiind considerate inferioare spațiilor mozaicate, dinamice.

Dealul Cetățuia luat *în ansamblul său* poate fi cu ușurință considerat **dinamic** ca aspect și moduri de ocupare a spațiului: schimbarea permanentă a înclinației pantei, a orientării taluzurilor, modul de ocupare cu vegetație și construcții. Luat însă pe fragmente, se poate observa o **monotonie accentuată** în ceea ce privește selecția vegetală - multe zone cu aspect compact, nediferențiat, fără puncte focale sau contrast, cu aspect de pădure, și alea scârilor, care, în lipsa unor puncte de interes “consistente”, poate la rândul ei deveni monotună.

Din punct de vedere **ecologic**, valoarea peisajului este cu atât mai ridicată cu cât elementele antropice sunt mai slab reprezentate. Sub acest aspect dealul Cetățuia se poate considera una dintre ariile urbane intravilane în care componenta naturală domină categoric antropicul.

I. 1. CONȚINUTUL CÂMPULUI VIZUAL

RELIEF:

Percepția generală este de peisaj deluros - valonamente de pământ, marcat de o serie de "micro-peisaje" - cadre ale întregului care pot fi percepute într-o singură secvență temporală odată.

Astfel, se pot întâlni cel mai adesea cadre de "**coastă**" - versant, perspectivă descendentă și ascendentă din același punct- ambele accese de pe latura sudică, circulațiile pietonale paralele cu curbele de nivel, cadre de "**platou**" - partea superioară a versantului, alea de promenadă, zona turnului parașutiștilor și a terenurilor de sport (latura nordică) și un cadru "**depresionar**" - concavitatea naturală de pe latura vestică .

CONTURURI:

- baza versantului este dominată de cele 5 locuințe colective - formă prismatică, bine înscrise în profilul terenului, contur **stabil, solid, puternic**;
- versantul sudic - 2 linii distincte de contur - cea a taluzului - **fermă, ascendentă** și cea a vegetației de foioase - **expansivă, în meandre, haotică, progresivă**;
- creasta versantului - 2 linii de contur - vegetația predominantă de Pin (*Pinus sylvestris*) marchează creasta dealului, accentuând dinamica sa prin linii de contur **săltărețe, întâmplătoare, oscilante, dinamice, fragmentate mărunț** și silueta hotelului "Belvedere" - contur **îndrăzneț, dramatic, stabil, crescător, viguros și emfatic**. (Fig. 7)

LINIILE DE FORȚĂ:

Percepția subiectivă asupra peisajului este mereu în căutarea subconștientă a unor "*tipare vizuale*" / *patterns*. Atunci când mai multe linii de contur identificabile dau impresia fie că sunt paralele, fie că au un punct comun de convergentă, ele definesc împreună **liniile majore de forță** ale unui peisaj. Dealul cetățuia este definit de următoarele tipuri de linii de forță:

- *orizontale*- cele 3 circulații tangente la versant și platoul belvedere
- *verticale*- vegetația arboricolă, în special pinii din partea superioară a versantului
- *oblice* - cele mai pronunțate - succesiunea de taluzuri, accentuate de drenurile ritmice care subliniază linia de cea mai mare pantă (Fig. 8, Fig. 9)

TEXTURI:

Impresia vizuală sugerată de materiale întâlnite cu privirea într-un anumit cadru:

- Acoperirea solului: elementul dominant este *suprafața înierbată* (taluzuri și platou) iar elementul secundar sunt aleile propriu-zise, împreună cu balustrada din beton - care servește pe post de locuri de ședere, în absența băncilor. Textura ambelor elemente care definesc planul solului este deplorabilă și creează un aspect neîngrijit - zonele înierbate sunt, asemeni majorității zonelor verzi din Cluj, lipsite de densitate, vigoare și acoperire - imaginea creată este una dezolantă. Textura elementelor antropice din planul de călcare este una repetitiva, aspră și rece.

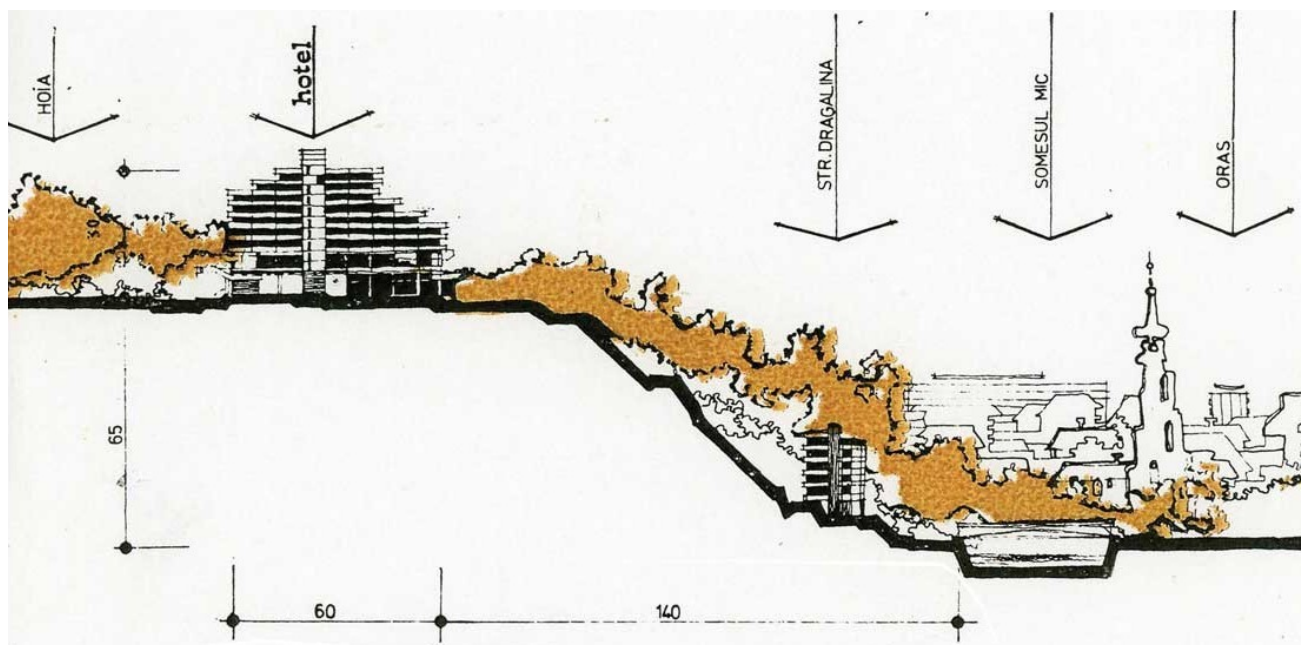
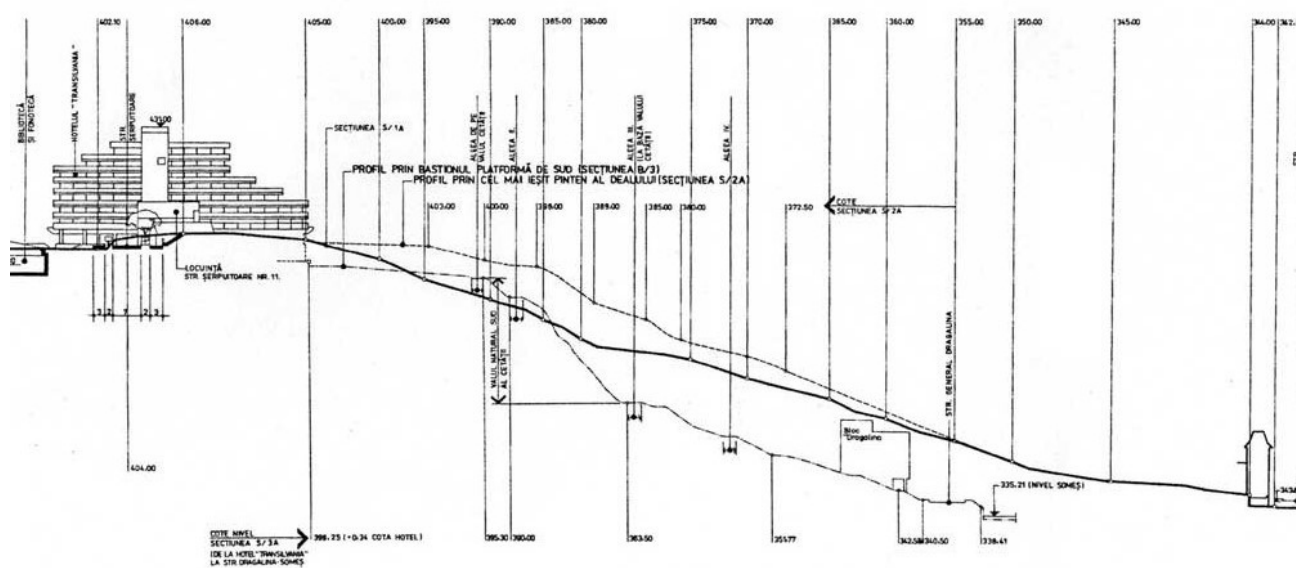

Fig. 7

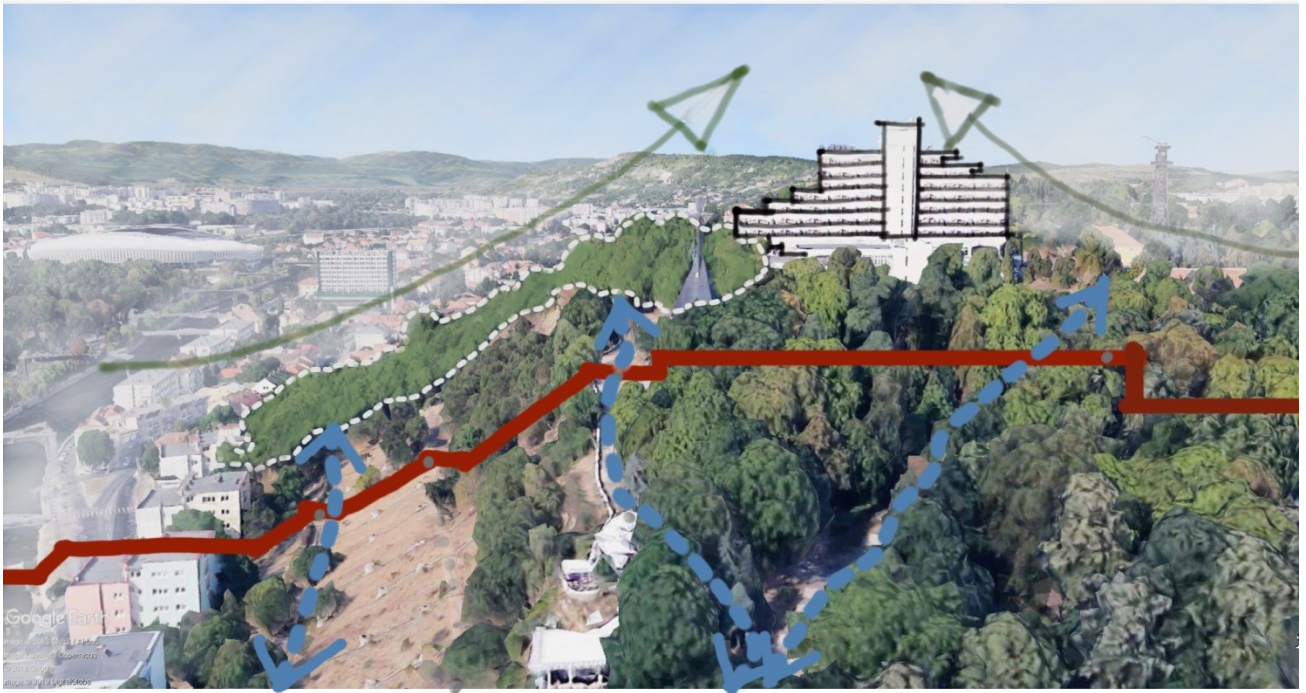

Fig. 8

Fig. 9

- Planuri verticale- vegetația asigură textura majorității planurilor verticale întâlnite pe sit – se sugerează mai puțin asprime și mai multă căldură, însă, cu excepția diferențierii texturii dintre conifere și foioase, se observă monotonie texturală la sortimentului vegetal întâlnit.

CROMATICA:

Asemeni multor spații verzi din România, paleta de culori este săracă, iar cea de nuanțe excelează prin tonuri de gri. Este foarte dificil de evaluat atmosfera texturală din orice alt anotimp în afara celui în care s-a efectuat acest studiu, adică iarna, însă analizând structura vegetației se poate concluziona că lipsesc elemente contrastante cromatic în toate anotimpurile (puțini arbori care înfloresc și dintre aceia și mai puțini cu o inflorescență spectaculoasă) vara – vegetație cu nuanțe foarte asemănătoare de verde, fără posibilitatea creerii unui contrast. Toamna – nuanțe generale de galben, maro și puțin arămiu, lipsa contrastelor. Iarna – nuanțe de verde închis nesaturat ale pinilor și gazonului, lipsite de vitalitate, acompaniate de toată gama de gri-uri – pavaj, balustrade.

LIMITELE PEISAJULUI:

- limitele vizuale: privit din ambele direcții, nord și sud, limita vizuală este profilul vegetației din zona de creastă și platoul belvedere, prin urmare situl pare mult mai mic decât este în realitate.
- limitele fizice: pot fi observate în planul de situație, anexa a temei de concurs.
- limitele virtuale: dimensiunea spațiului virtual este cel mai valoros atuu al sitului, întrucât ***el tinde spre infinit*** – respectiv forțează limitele privirii noastre și nu cele ale peisajului. ***Facilitarea accesului spre un peisaj cu limite virtuale “nemărginite” trebuie să fie țelul viitorului proiect.*** (Fig.10)

ORIZONTUL: percepția reperelor vizuale majore, orientarea în spațiu.

- Intern: accesul spre sit dinspre latura sudică este dominat de impresia unui orizont virtual în afara limitelor privirii. Acest lucru stimulează mișcarea oferind **un țel**-restabilirea echilibrului spațial prin identificarea orizontului;
- Extern: privind de pe platoul belvedere spre exterior: linii sinuoase indecise, slabe, la est și sud, linii dinamice, viguroase și fragmentate, spre vest.
- Punctele de interes, nodale: intersecția liniilor de forță se face la nivelul fiecărei terase pe latura sud-est acolo unde circulațiile orizontale o întâlnesc pe cea verticală (aleea scărilor). Posibilitatea schimbării direcției, precum și spațiile circulare create determină poziționarea în acele amplasamente a punctelor nodale. Ele sunt acompaniate și de posibilitatea de staționare și a accesului la peisaj.
- Punctul focal: intersecția mai multor linii de forță atât transversal cât și longitudinal se face spre zona amplasamentului hotelului “Belvedere”. Silueta îndrăznească și oarecum avântată a clădirii accentuează liniile de forță ale peisajului și le concentrează spre bolta cerească, ***într-un exercițiu de potențare a peisajului subordonat.*** Punctul focal secundar este creat de “Monumentul eroilor neamului”. Acesta crează confuzie vizuală, reduce puterea punctului focal central și aduce o lipsă de unitate și armonie peisajului. (Fig.11)

Fig. 10

Fig. 11

OBSERVATORUL :

- Fără să se țină cont de categorii sociologice, din punctul de vedere strict al peisajului putem vorbi de **observatori episodici** și **observatori recurenți** – indiferent de vârstă și sex. Oamenii care vin să vadă "Cetățuia" ca proces de cunoaștere al orașului într-o primă vizită și localnici familiarizați cu locul care vor periodic să se bucure de "oferta" acestui sit.

Diferența fundamentală dintre cele 2 categorii este că vizitatorii pentru prima oară vor trece cu vederea anumite aspecte disonante ale sitului pentru a-și îndeplini scopul vizitei – contemplarea orașului de la înălțime. Vizitatorii recurenți care vin pentru a-și completa cunoașterea acestui loc vor căuta mici detalii, sunt sensibili la schimbările sezoniere și continue ale sitului și își doresc la unison să poată redescoperi acest peisaj la nesfârșit – infinită varietate.

- Mobilitatea observatorului – percepția spațiului raportată și influențată de cinematica mișcării:
- Percepție statică este în momentele de orientare spre exteriorul sitului, mai ales de-a lungul aleii promenadă de pe platoul belvedere, dar și puncte aflate la o înălțime mai mică
- Percepția dinamică este în general data de deplasarea cadru-cadru, însă este dominată de **mișcarea îndreptată în sus, "ridicarea"**, spre creasta dealului Cetățuia, observatorul fiind antrenat de înălțime spre a :
 - depune efort pentru a se ridica și învinge gravitația orașului;
 - își adaugă o nouă dimensiune mișcării (care mai poate fi întâlnită doar în grădina botanică „Alexandru Borza”);
 - se înveseli;
 - avea impresia de realizare și de cucerire a unui obstacol;
 - avea impresia de detașare față de cotidian, detașare de mulțime;
 - îi oferă o implicație morală de exaltare, de apropiere de soare, de rarefiere;
 - îi intensifică interesul pentru siguranță, stabilitate și pentru textura planului solului;
 - îi crește interesul vizual pentru planurile de deasupra capului și pentru cer, care, împreună cu soarele (în diferitele lui faze, la diferite înălțimi, în diferite anotimpuri) domină cadrul observat de sus, alcătuind, împreună cu elementele fizice, tangibile, peisajul întreg - **peisajul total**.

I.2. EVALUAREA ESTETICĂ

Peisajul nu constituie simpla reflecție a organizării funcționale a societății pentru că **nu este conceput niciodată din motive estetice**. Mai degrabă, peisajul reflectă suma "strategiilor" peisagere desfășurate de-a lungul timpului de către utilizatori- aplicate unui fragment al teritoriului. Pentru a putea decide care peisaje pot fi alterate semnificativ, pentru diferite interese comune, care trebuie conservate pentru valoarea lor estetică sau care trebuie amenajate pentru a li se spori valoarea, **factorii de decizie- în cazul de fata Primăria Cluj-Napoca - trebuie să posede metode de evaluare estetică a peisajului**, ale căror rezultate să poată fi , într-un fel sau altul, cuantificate.

Evaluarea estetică a peisajului constituie baza teoretică pentru identificarea celor mai potrivite atitudini de viitor, în ceea ce privește valorificarea, conservarea și reabilitatea unui peisaj foarte important al orașului Cluj-Napoca.

Metoda aleasă pentru evaluarea calităților unui peisaj este analitică, cantitativă și presupune **descompunerea peisajului** în *unități cu un caracter relativ omogen*, respectiv, *unități de macro-, mezo- și micro-relief și tipurile de ocupare a spațiului* (cu elemente naturale și antropice).

Structura subsistemului peisajului vizibil este determinată de următoarele criterii de evaluare:

VIZIBILITATEA se referă la structura de bază a peisajului, structura primară care definește limita câmpului vizual:

- privită dinspre sud, aria de studiu se dezvăluie cu destul de multă ușurință privitorului din mai multe puncte de perspectivă;
- de la baza sitului, de pe strada Drăgălina, vizibilitatea spre creasta dealului este defectuasă - pantele și paravanele de vegetație împiedică o legătură vizuală directă;
- se consideră remarcabil faptul că dealul Cetățuia poate fi zărit, episodic, din mai multe puncte ale orașului decât aproape orice alt obiectiv natural sau artificial al orașului, excepție făcând turnului bisericii Sfântul Mihail;
- în general se poate afirma că există puține puncte de interes deasupra liniei orizontului, aflat sub nivelul clădirilor, deci invizibil observatorului localizat în zona istorică a centrului orașului;
- s-a observat posibilitatea de a crea o conexiune vizuală din zonele *Parcului central „Simion Bărnuțiu”*, din colțul nord-estic al *pieței Unirii*, din *piața Mihai Viteazu* și *parcul Iuliu Prodan*, și încă câteva locuri întâmplătoare din cartierul Zorilor. Legătura dintre dealul Feleacului-dealul Cetățuia, deși una directă, distanța de aproximativ 2 km în linie dreaptă și multiplele obstacole vizuale face ca relația aceasta să nu fie una foarte puternică;
- dinspre latura nordică, aria de studiu este considerabil mai dificil de înțeles, traseul este indirect, cu multe schimbări de direcție, paravane vizuale, orizont intern;
- accesele dinspre vest și est sunt secundare și nu creează vreo legătură vizibilă directă cu zona valoroasă a dealului Cetățuia; (Fig. 12, Fig. 13)

DISTANȚA DINTRE OBSERVATOR ȘI IMAGINE:

Determină modificarea percepției structurii vizuale a imaginii. În cazul acestui criteriu se va considera *poziția observatorului* pe dealul Cetățuia și *„imaginea”* observată va fi cea a orașului Cluj-Napoca:

- într-o privire de aproape, obiectele care compun o imagine se deslușesc ca unități independente – Opera Maghiara, latura estică a parcului Simion Bărnuțiu, locuințele colective de pe strada Dragalina;
- de la distanță medie, obiectele sunt vizibile, dar nu se pot percepe detalii ale acestora. De regulă, imaginea văzută de la distanțe medii este compusă din mai multe elemente de imagine- orașul în ansamblul său, marcat de accentele verticale ale diferitelor turnuri de biserici prezente în țesutul urban -mai cu seamă distingându-se biserica Sf. Mihail- , stadionul Cluj Arena, cartierul Zorilor, dealurile Feleacului. Aceasta este imaginea considerată că ar caracteriza cel mai bine structura vizuală a peisajului;
- de la distanțe mari, contururile încep să se estompeze, structura vizuală a peisajului fiind dominată de formele de relief. Din cauza influenței atmosferei, textura imaginii devine uniformă, culorile fiind vizibile ca porțiuni mai închise sau mai deschise ale Unui fundal relativ omogen din punct de vedere coloristic (spre est), formele joase de relief se contopesc într-o linie a orizontului fizică și lineară. Spre vest, distanța percepută este mult mai mare, planul vizual fiind de obicei închis de imaginea munților Vladeasa și Gilăului acoperiți în nori.

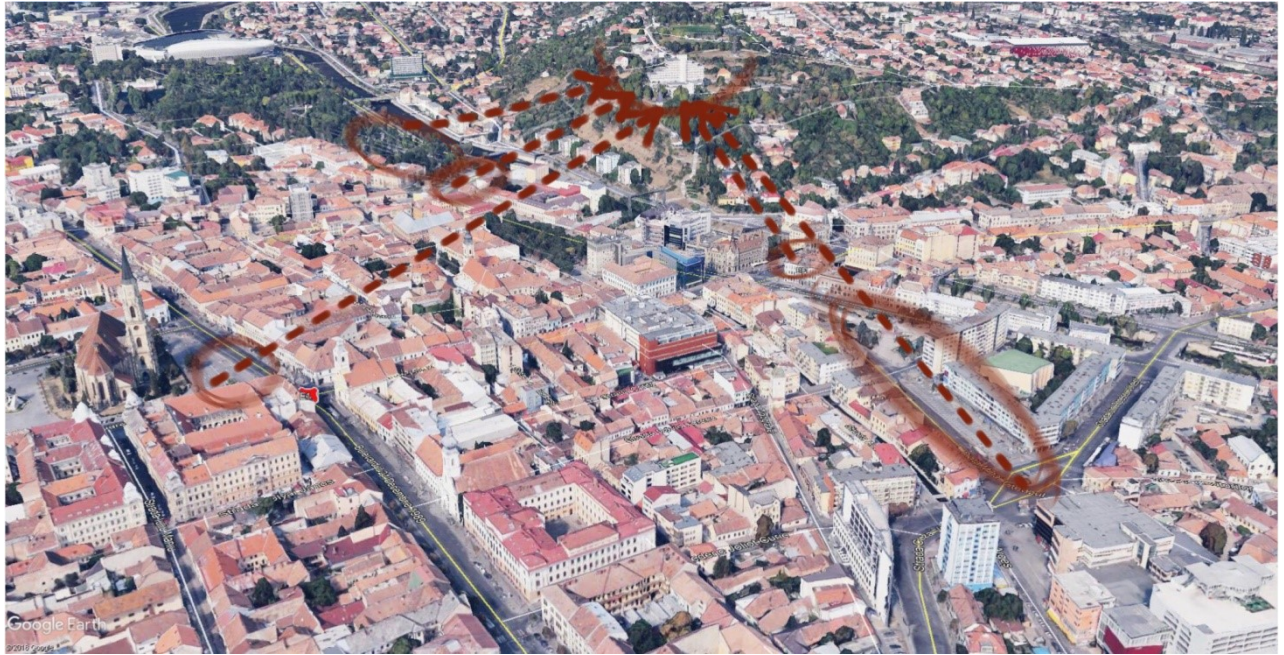

Fig.12

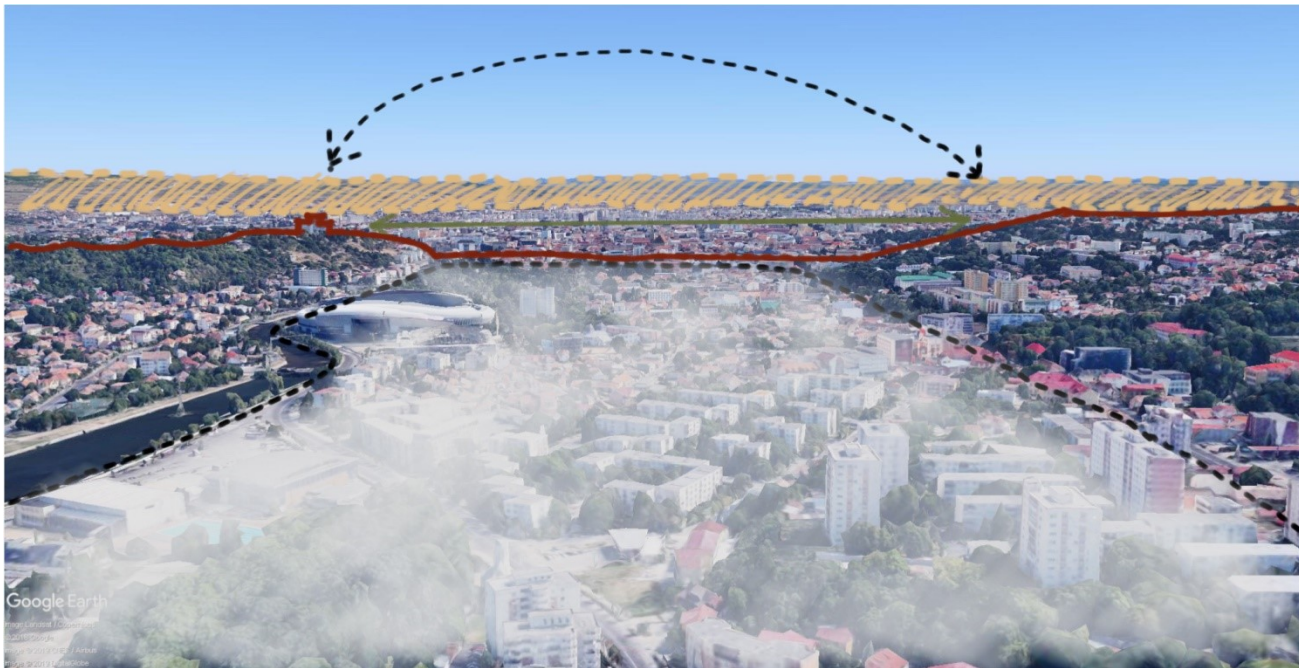

Fig.13

UNGHIU DE INCIDENȚĂ:

Evaluează vizibilitatea comparativă dintre diferitele suprafețe ce compun un peisaj. Practic, unghiul sub care linia privirii întâlnește fiecare suprafață, determină mărimea porțiunii vizibile din suprafața respectivă – în cazul acestui criteriu, pe suprafața sitului analizat există puține situații în care unghiurile de incidență să fie optime. Mai toate reperele vizuale sunt observate sub un unghi ascuțit, atât la parcurgere dinspre sud, cât și dinspre nord. De asemenea, unghiurile de vizibilitate, când privirea este îndreptată spre sit (și nu în “afara” lui) sunt în general foarte înguste – vegetația abundentă și haotică, taluzul pronunțat, aleile înguste și sinuoase, câmpul vizual fiind aproape în permanență limitat de planuri verticale.

Aleea de promenadă de pe platoul belvedere al dealului Cetățuia este porțiunea sitului cu cea mai mare elevație și cea mai amplă deschidere spre peisajul înconjurător. Pe traseul ei sinuos, de la est la vest, atât schimbarea unghiurilor de incidență cât și a unghiurilor de vizibilitate -datorate prezenței diferitelor grupuri de arbori- creează o percepție dinamică care include:

- **Perspective-** puncte focale: Hotelul “Belvedere”, “Monumentul Eroilor Neamului”, “Opera Maghiara”, localul “Pergola”;
- **Priveliști-** cadre mai înguste ale panoramei sau ansambluri de perspective: parcul central “Simion Bărnuțiu”, centrul orașului, râul Someș;
- **Panorame-** zone de vizibilitate caracterizate de amploare și profunzime: formațiunile deluroase și muntoase din jurul orașului Cluj- Napoca; (Fig 14)

UNGHIU DE DEPRESIUNE:

Perspectiva descendentă. *Unghiul de depresiune* = unghiul dintre orizontala la nivelul observatorului și linia privirii pentru obiecte care se află sub nivelul orizontalei.

Locurile care oferă cele mai bune imagini sunt dealurile, munții sau structurile care oferă posibilitatea de a privi de sus. Privind de la înălțime, gradul de vizibilitate crește considerabil, deformările și distorsiunile perspective sunt mai reduse, cantitatea de informație vizuală asimilată este maximă. Dealul Cetățuia oferă 3 valori ale unghiurilor de depresiune – cele 3 alei paralele cu curbele de nivel, situate la nivele diferite de înălțime față de oraș. În mod evident, unghiul cel mai favorabil se obține de la cota cea mai înaltă, perspectivele descendente formate astfel sunt, în esență, principala motivație de a vizita în prezent acest sit.

UNGHIU DE ELEVAȚIE:

Perspectiva ascendentă. *Unghiul de elevație* = unghiul dintre linia orizontală la nivelul observatorului și linia privirii pentru obiectele care se desfășoară deasupra nivelului orizontalei.

În funcție de unghiul de elevație, privirea se focalizează în mod diferențiat asupra unei imagini. Dacă acest unghi are o valoare foarte ridicată, privirea se concentrează asupra bazei obiectului, în timp ce un unghi de elevație cu o valoare redusă permite concentrarea privirii asupra liniei de contur a obiectului. Valoarea acestui unghi depinde atât de distanța dintre obiect și observator, cât și de valoarea unghiului de depresiune. Astfel, în cazul dealului Cetățuia, privind în “interiorul” sitului, majoritatea unghiurilor de elevație sunt defavorabile, la o abordare dinspre latura sudică. Perspectivele ascendente create au un plan de fundal foarte apropiat de poziția observatorului, iar unghiul taluzurilor face imposibilă citirea detaliilor. Suplimentar, există o serie de paravane vizuale reprezentate de vegetație care îngreunează și mai mult înțelegerea acestui peisaj, privit de jos în sus. Situl nu este perceput optim dintr-o perspectivă ascendentă. (Fig. 15)

Fig.14

Fig 15

PROFUNZIMEA CÂMPULUI VIZUAL:

Clarifică gradul de tridimensionalitate al unui peisaj.

Ținând cont de acest indicator, peisajele pot fi "*plate*" sau "*profunde*". Profunzimea unui peisaj depinde pe de o parte de numărul planurilor perceptibile și de relațiile dintre acestea, iar pe de altă parte, de starea atmosferei. Cu cât numărul planurilor este mai mare, iar raporturile dimensionale dintre acestea mai variate, peisajul respectiv este mai profund.

Analizând cadrul mai amplu al dealului Cetățuia se constată o mare profunzime a peisajului atunci când observatorul este poziționat pe creasta și privește în direcția vest.

Se pot distinge toate cele trei planuri de referință:

- **prim-plan**, pe o rază de 50 m, zona detaliilor - parcul central "Simion Bărnuțiu", râul Someș;
- **planul mijlociu/intermediar**, structura secundară a peisajului - dealurile Căpușului, Pietrelor, zona Beliș, Mărișel;
- **planul de fundal**, pe distanțe de ordinul kilometrilor, ochiul nu mai este capabil să perceapă decât volumele – Munții Gilăului, Munții Vlădeasa;
În direcția Sud și Est, peisajul nu oferă aceeași profunzime, lipsind planul al 3-lea cu desăvârșire – linia orizontului este relativ plată.

Se consideră că zona dealului Cetățuia oferă accesul la un peisaj cu o profunzime remarcabilă, cu multe planuri vizuale între privitor și fundal. Dacă se ține cont și de factorii de variabilitate climatică care influențează vizibilitatea, texturile, culorile, aspectului peisajului de la un anotimp la altul sau de la un moment al zilei la altul, se poate spune că peisajul analizat este infinit variabil, iar accesul la un astfel de tip de peisaj este un atu pe care puține orașe din România îl posedă. (Fig.16, Fig. 17)

LUMINA și mobilitatea observatorului:

În funcție de unghiul sub care cade, lumina determină modificarea imaginii și chiar a nuanțelor de culoare ale peisajului.

Postura observatorului de peisaj poate fi una statică sau dinamică.

Astfel, pentru dealul Cetățuia, percepția optimă este una preponderent statică - parcurgerea unui traseu care implică staționarea în puncte cheie de panoramă și cu lumina:

- **din spate sau de sus**, aduce un plus de claritate imaginii: direcția est-vest, spre vest, la răsărit și vest-est, spre est, la apus;
- **lumina laterală**, introduce efecte de culoare în peisaj: parcurgerea est-vest, ambele sensuri, la amiază;

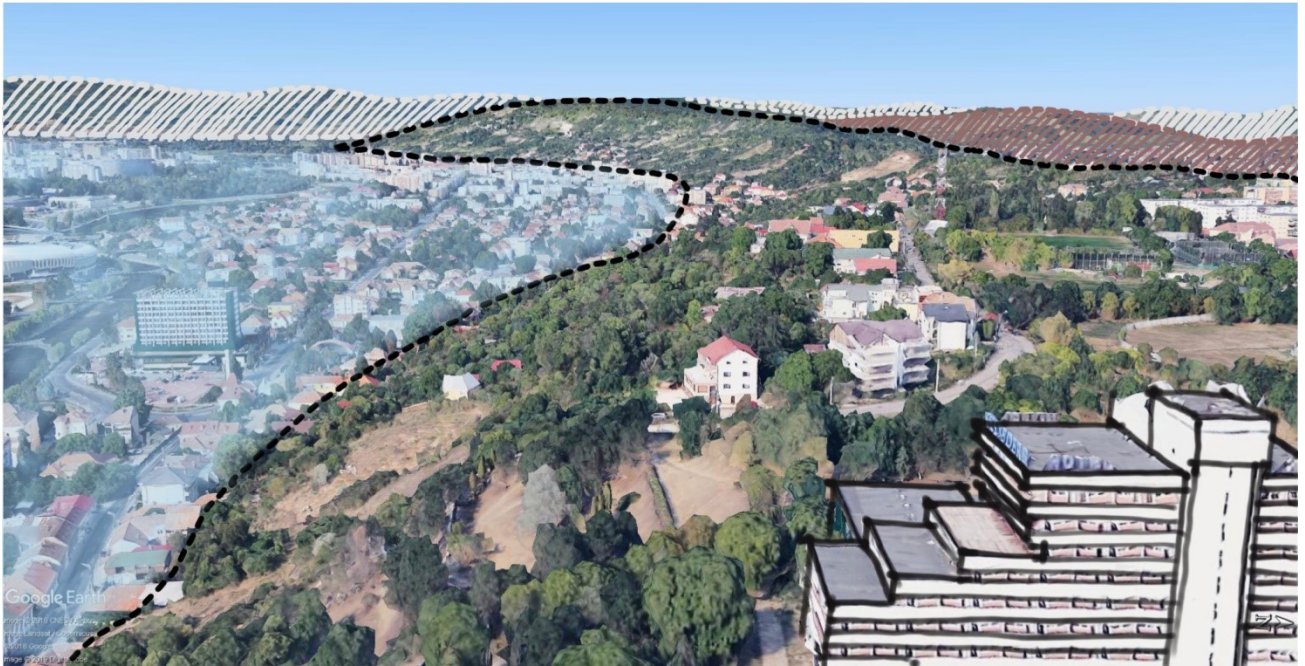

Fig . 16

Fig. 17

I.3 ANALIZA VEGETAȚIEI

EVOLUȚIA PEISAJULUI :

Pentru a înțelege peisajul vegetal de “azi”, trebuie înțeleasă devenirea și evoluția acestui peisaj. Analizând imaginile istorice care au putut fi găsite pe parcursul acestui studiu se pot desprinde o serie de concluzii în ceea ce privește evoluția în linii mari a peisajului dealului Cetățuia în ultimul secol.

La începutul secolului al XX-lea:

- versantul sudic era ocupat în cea mai mare parte de locuințe individuale, izolate, cu o amprentă la sol relativ mică și în general un nivel, majoritatea având un aspect săracăcios;
- la nivelul taluzului nu există vegetație înaltă, pe creasta versantului câțiva arbori maturi, dar și zone cu vegetație mai densă;
- existau unele zone în care se cultiva viță de vie - expoziția sudică a sitului favoriza din plin această practică; (Fig. 18, Fig. 19)

Anii '60-'70:

- zona a fost degajată de locuințele individuale și la baza versantului au fost înscrise 5 locuințe colective;
- vegetația existentă la acel moment era compusă din grupuri de arbori maturi pe platoul belvedere al dealului Cetățuia;
- s-au efectuat lucrări de plantare în zonele identificate pe planșă ce ilustrează structura vegetației cu codurile:
- S1 și S2- actuala zonă de acces sud-estica de pe strada Drăgălina;
- S10- zona primului etaj de vegetație sub creasta dealului;
- S3-S7- zona locuințelor colective;
- S8 și E5- zona vegetației de anturaj pentru aleea scărilor;
- V6 și V4- zona de concavitate a terenului;
- E1-E3- accesul auto și pietonal estic;
- N (integral) și Vest integral;
- Aleea de promenadă de la cota superioară a versantului ne obstrucționată de paravane vizuale, pe toată lungimea sa;(20 21

Anii '90- prezent:

- Atingerea maturității pentru vegetația plantată în anii '60-'70;
- Lipsa de întreținere și tratament au cauzat o extindere și dezvoltare haotică și necontrolată a vegetației plantate, în special în zonele S1, S2, S10 și generalizat S3-S7;
- Pierderea caracterului datorită înmulțirii și amestecului eterogen creat, în special în zonele de “lizieră” a principalelor grupuri de arbori măture;
- Crearea de paravane vizuale în partea superioară a versantului, modularea involuntară a percepției și perspectivei; (fig 22 23

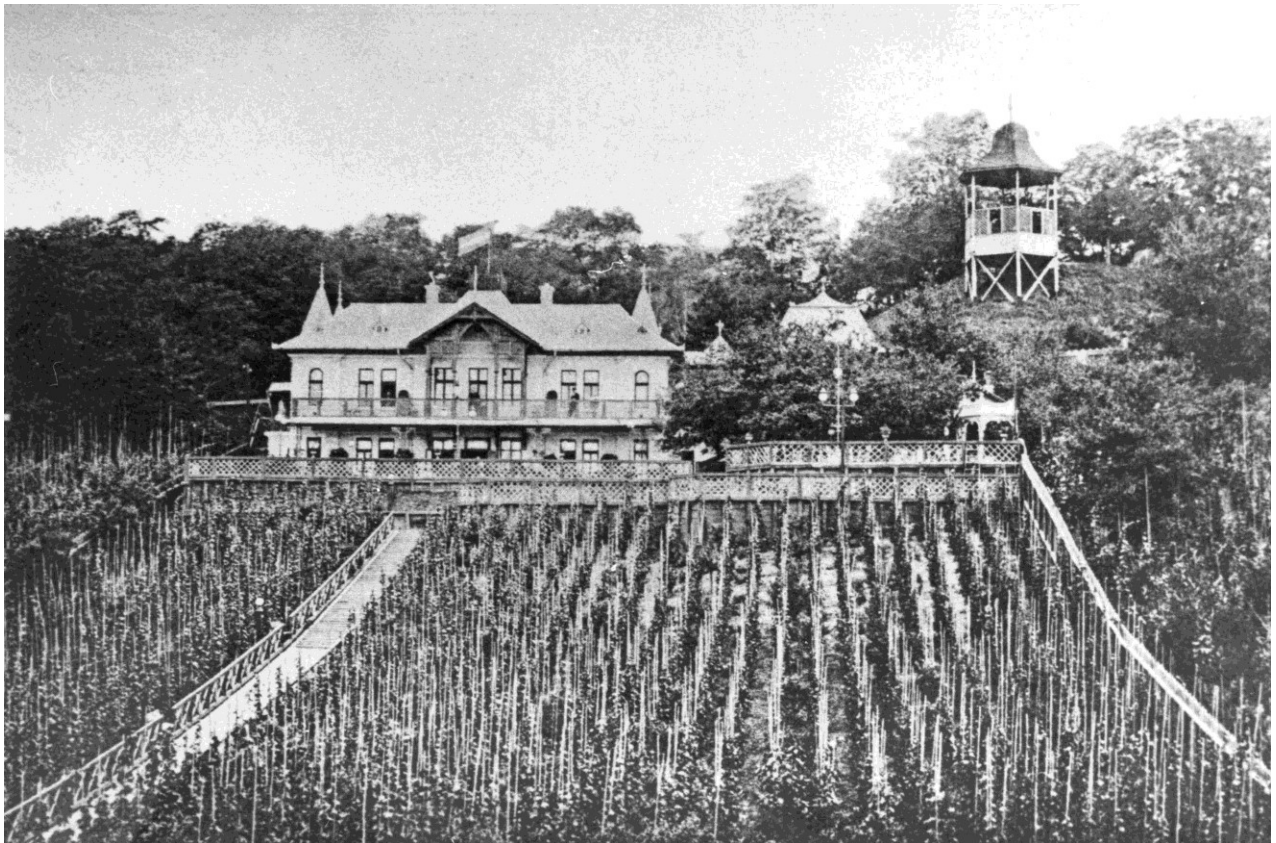
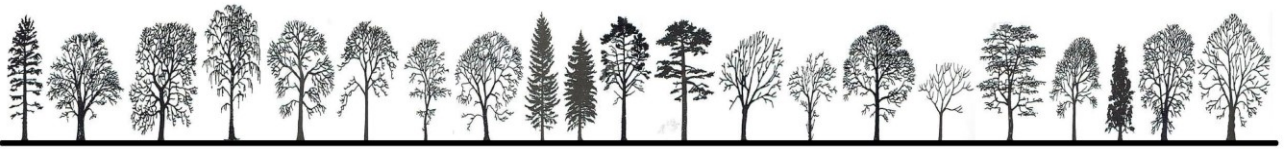

Fig. 18

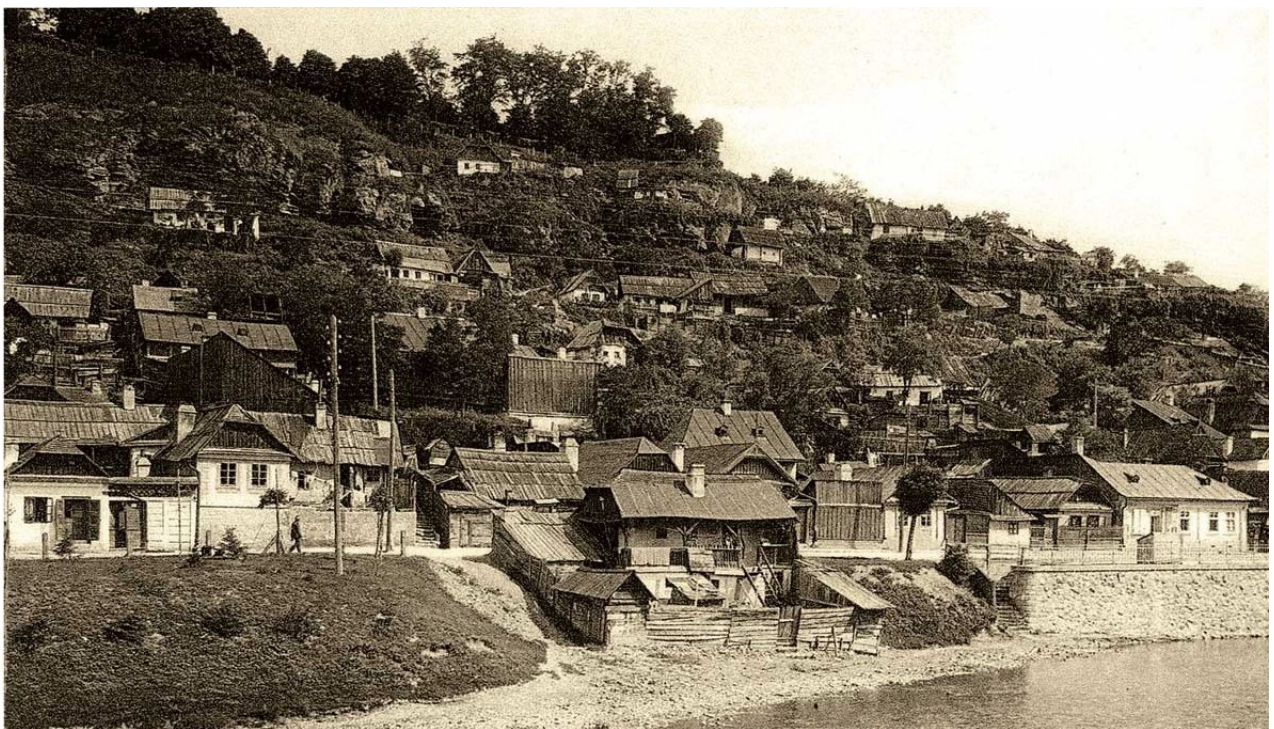

Fig. 19

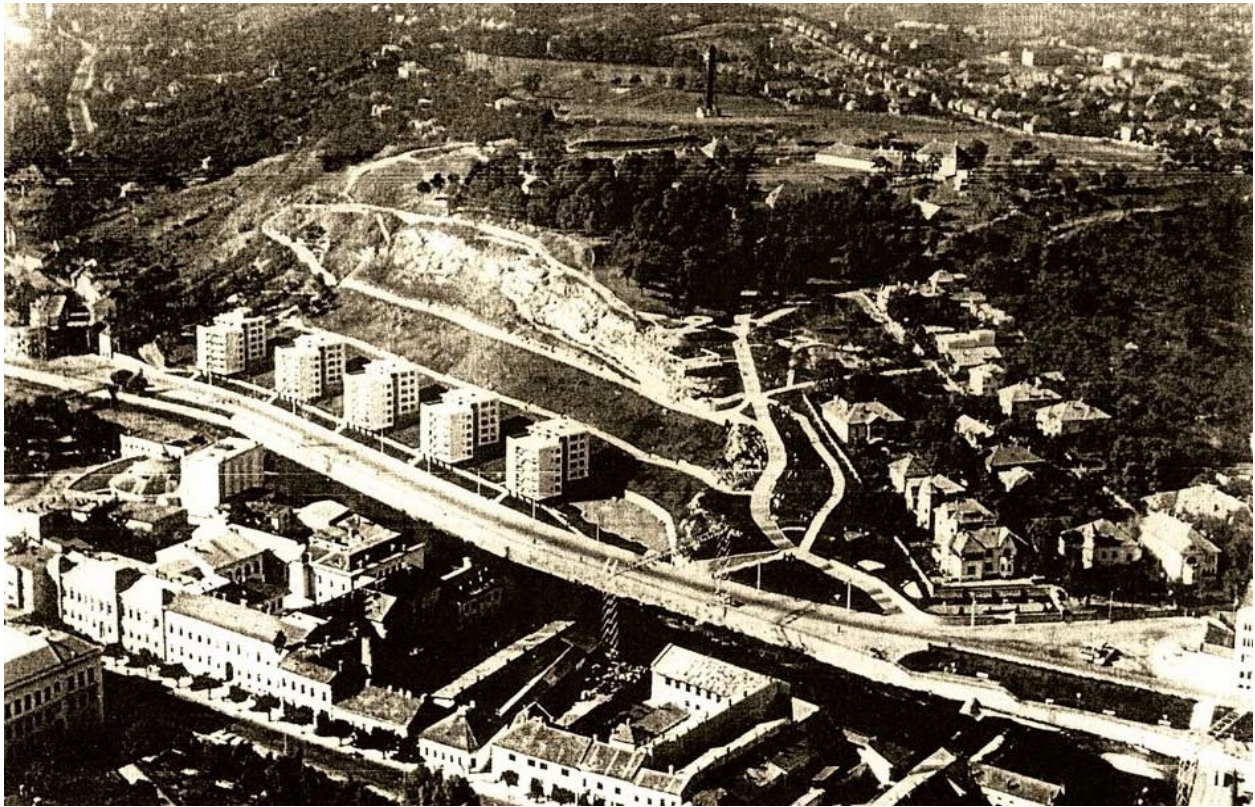

Fig. 20

Fig. 21

Fig. 22

Fig. 23

DISPUNEREA VEGETATIEI:

Vegetația este structurată pe aproape toată suprafața studiată sub formă de grupuri, cu excepția aliniamentelor întâlnite în fața hotelului Belvedere sau de o parte și de alta a scărilor principale, de-a lungul străzilor care intersectează zona sau în perimetrul parcuri;

STAREA VEGETATIEI:

Lipsa tăierilor și toaletărilor au îngreunat bună dezvoltare a arborilor plantați, astfel, majoritatea prezintă deviații de la arhitectura ideală/tipică a coronamentului – deviații de la verticală, ramificații asimetrice, uneori având un habitus dezolant;

Există o serie de exemplare uscate, sau atacate de dăunători din toate genurile arboricole, însă, per ansamblu se pot identifica o serie de zone unde vegetația are un aspect sănătos (a nu se confunda cu valoarea lor peisageră, dezbătută în paragraful anterior) .

STRUCTURA VEGETATIEI:

Predomină speciile arboricole de talie medie și mare, speciile de talie mică fiind o excepție. Au fost identificate un total de 21 de specii de arbori (Fig. 24, Fig.25) :

- *Abies alba*
- *Acer platanoides*
- *Aesculus hippocastanum*
- *Betula pendula*
- *Celtis australis*
- *Fraxinus excelsior*
- *Gleditsia tricanthos*
- *Juglans regia*
- *Picea abies*
- *Picea pungens* 'Argentea'
- *Pinus nigra*
- *Pinus sylvestris*
- *Prunus cerasifera*
- *Prunus serrulata*
- *Quercus rubra*
- *Rhus typhina*
- *Robinia pseudoacacia*
- *Salix alba*
- *Thuja occidentalis*
- *Tilia cordata*
- *Tilia platyphyllos*

Cea mai frecvent întâlnită specie în interiorul ariei de studiu este *Fraxinus excelsior* (Frasin), urmat de genurile de *Pinus* (Pin), *Prunus cerasifera* (Corcoduș) și *Robinia pseudoacacia* (Salcâm);

Frecvența peste medie - *Acer platanoides*;

Specii cu răspândire medie: *Aesculus hippocastanum* , *Celtis australis*, *Juglans regia*, *Rhus typhina*, *Thuja occidentalis*, *Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*;

Specii minoritare ca răspândire: *Abies alba*, *Betula pendula*, *Gleditsia tricanthos* , *Picea abies*, *Picea pungens*, *Prunus serrulata*, *Quercus rubra*, *Salix alba*.

Abies alba

Acer platanoides

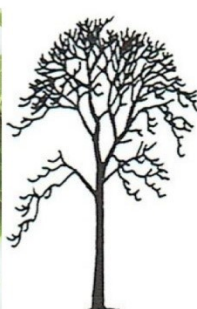
Aesculus hippocastanum

Betula pendula

Celtis australis

Fraxinus excelsior

Gleditsia tricanthos

Juglans regia

Picea abies

Picea pungens

Fig. 24

Pinus nigra

Pinus sylvestris

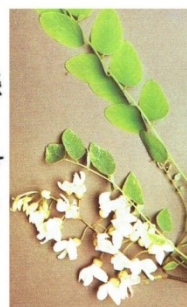
Prunus cerasifera

Prunus serrulata

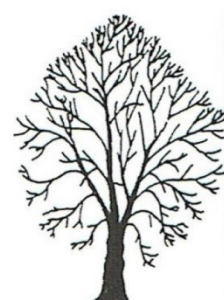
Quercus rubra

Rhus typhina

Robinia pseudoacacia

Salix alba

Thuja occidentalis

Tilia cordata

Tilia platyphyllos

Fig. 25

CARACTERUL VEGETAȚIEI:

Trăsături de bază percepute subiectiv pe parcursul și la finalul interacțiunii cu acest spațiu:

- Se constată o "rutină" în sortimentul vegetal prezent în aria de studiu: specii dominante comune, fără valențe estetice deosebite – excepție făcând exemplarele de *Pinus*, *Rhus typhina*, *Acer platanoides*, *Prunus serulata*, *Tilia*, *Abies*, *Picea* și *Betula pendula*;
- În dinamica peisajului se constată lipsa elementelor cheie de contrast volumetric, cromatic și textural, atribuite arbuștilor, cu excepția exemplarelor de *Thuja occidentalis* ;
- Decorul hibernal este asigurat minimal prin existența coniferelor pe conturul crestei versantului și izolat în zone mai joase;

Lipsa elementelor de decor la nivelul planului solului;

- Prezența vegetației arboricole, de talie medie și mare, coroborată cu absența celei de mărime și volum redus, face imposibilă crearea de secvențe spațiale la **scară umană**;

• Cadru dominat de vegetație arboricolă înaltă (> 15m), care, în lipsa unui palier intermediar anulează scară umană și alienează prin senzația de confuzie vizuală, lipsa de orientare, în special zonele S1, S2, E4, E3; (Fig. 26)

- Un caracter diferențial îl au zonele: S9, S8, E5, unde lipsește vegetația arboricolă înaltă;

- S9: zona cu caracter de singularitate în aria de studiu prin următoarele:
 - zona cea mai săracă în vegetație, puține exemplare înalte;
 - panta accentuată;
 - expoziție sudică: iradiere solară constantă, puternică, accentuată de înclinația taluzului;
 - lipsa zonelor de umbră;
 - greu accesibilă;
- S8 și E5 : zonele de anturaj a aleii scărilor:
 - singurele zone cu vegetație joasă;
 - scară umană;
 - lipsa de contrast textural sau cromatic și a expresivității peisajere;
 - degradare aspectului de ansamblu în comparație cu imaginea originală (fig)
 - plantarea relativ recentă a aprox 15-20 exemplare de *Prunus serrulata*, în aliniament, de-o parte și de alta a aleii;
 - domină speciile de *Picea pungens*, *Thuja occidentalis*, *Prunus serrulata* - plantate relativ recent, în aliniament, de o parte și de alta a aleii;
 - exemplare de *Pinus nigra* folosite cu succes ca accente de habitus și port;
 - accente verticale și ritm date de exemplarele de *Thuja*;
 - aspect general neîngrijit și lipsit de vitalitate;
- N1, N2, N3, N4, E2, E1: zone cu vegetație înaltă, grupată și în aliniament:
 - în fiecare subzonă o altă specie dominantă, însă, per ansamblu, cele mai întâlnite genuri sunt: *Acer*, *Juglans*, *Fraxinus*, *Tilia* și *Thuja*;
 - specii fără un caracter peisager deosebit;

- V4 și V6: zona concavității/depresiunii cu orientare spre peisajul Sud-vestic – direcția cea mai profundă de percepție a peisajului:
 - domină exemplare de *Pinus* și *Thuja*, dispuse în grupuri;
 - păstrarea caracterului inițial;
 - compoziție dinamică și valoroasă;
 - profilul versantului creat de linia frântă jucăușă dată de coroanele exemplarelor de *Pinus* și accente verticale date de exemplarele de *Thuja*;
 - spațiu amplu central degajat;
 - diferențe mari de nivel, perspective dinamice;
- S3, S4, S5, S6, S7: zona locuințelor colective de pe strada Dragalina:
 - genul dominant este *Prunus cerasifera*;
 - zona caracterizată de prezența multor exemplare de *Rhus thyphina*, foarte decorative în sine, însă crescute spontan și fără coroane dirijate și/sau întreținute, fiind majoritatea în stadiu de puiet;
 - genurile cele mai întâlnite includ *Juglans*, *Robinia* și *Pinus*;
 - dezvoltare haotică și necontrolată;
 - blocarea perspectivelor ascendente spre zona cea mai vizibilă (prin lipsa vegetației înalte) S9;
 - izolarea locuințelor colective de restul peisajului și între ele; (Fig. 27)
- Zona S10 are un caracter mixt și oarecum aparte:
 - ca număr de exemplare este dominată de *Fraxinus excelsior*;
 - imaginea de ansamblu și caracterul îi sunt date de exemplarele din genul *Pinus*;
 - ocuparea solului este haotică, existând zone lipsite de vegetație și altele cu concentrații prea mari;
 - exemplarele plantate în această zonă sunt cele mai vizibile la nivelul superior, respectiv zona aleii de promenadă;
 - caracterul acestei zone influențează cel mai mult gradul de deschidere a perspectivei de pe platoul belvedere al versantului;

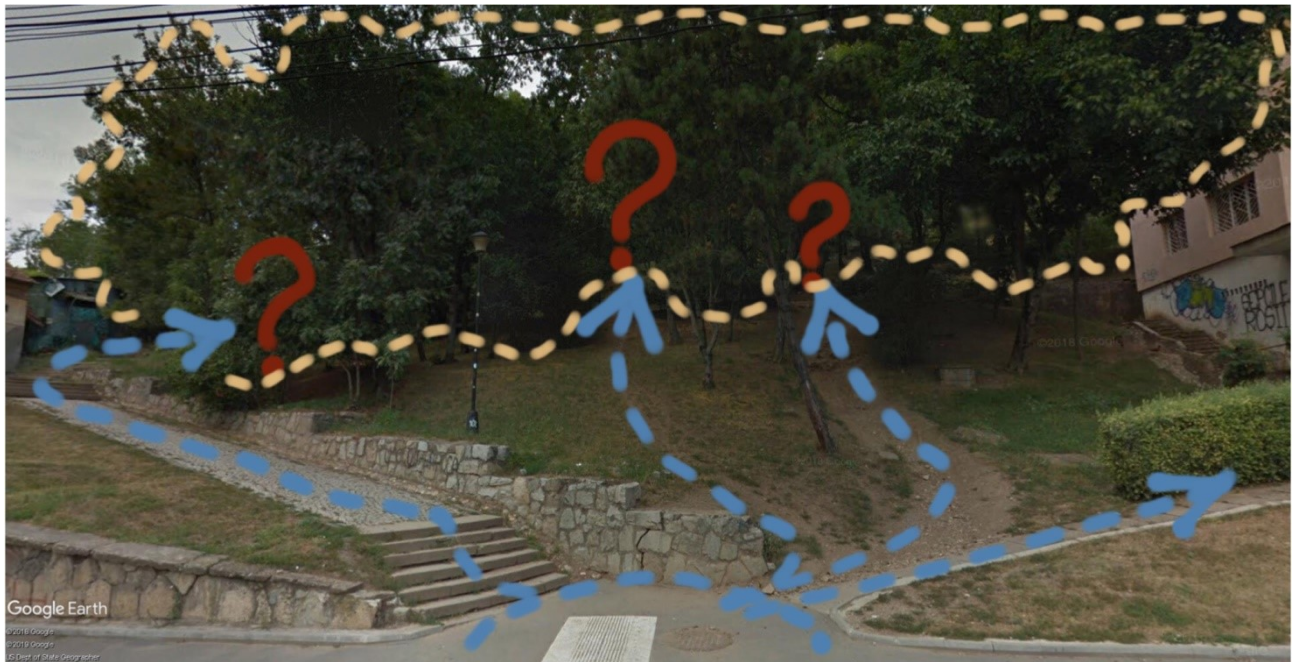

Fig. 26

Fig. 27

II. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

II.1. ATITUDINI FAȚĂ DE PEISAJ

Orice fragment al cadrului natural și antropizat, oricât de inospitalier ar fi, dispune de anumite “resurse/atuuri peisagere”. În cazul unor situri din orașul Cluj Napoca resursele *peisagere sunt mai reduse, în cazul altor situri, cum este cel al dealului Cetățuia , ele sunt abundente și evidente.*

În ambele cazuri, este foarte important în ce măsură ***se reușește valorificarea potențialului peisajul***, în dezvoltarea economic-edilitară a unui teritoriu și ***în ce măsură se produc distrugerii*** – materiale, simbolice, ecologice.

Dacă se ia întreaga arie de studiu și se consideră că alcătuiește “un singur peisaj”, și ținându-se cont de resursele peisagere abundente, o atitudine generalizată potrivită ar fi cea de “valorificare”. Această atitudine presupune identificarea ***ineditului*** unor elemente care compun un cadru spațial și a le “exploata” mai eficient decât în prezent.

VALORIZAREA unui peisaj rezultă și din intervenția antropicii asupra spațiului peisager. Pornind de la această idee, trebuie avută mare grijă la *obligativitatea de a valoriza absolut orice* puțin însemnat dintr-un spațiu peisager, deoarece fiecare detaliu, component oricât de mic al unui peisaj, conferă *unicitate, individualitate și irepetabilitate* a peisajului respectiv în timp și spațiu:

- Zona taluzul versantului dealului Cetățuia – neutilizat în prezent și impracticabil datorită pantei accentuate și a prezenței drenurilor.
- Zona plantată de pe latura sudică – în prezent nesigură, întunecoasă, neclară vizual și funcțional, mult prea densă, lipsită de caracter peisager sau arhitectural, greu de parcurs, monotonă, o zonă “sălbătică” (S1, S2);
- Zona aleii scărilor lipsită de puncte intermediare de interes sau de elemente peisagere sau funcționale “scenografice” care să poată crea o secvență spațială progresivă, îi lipsește puterea de mascare și dezvăluire, sentiment de expunere (nedorit) monotonie;
- Zona de acces spre poarta Cetățuiei – în prezent doar un rol de tranzit, monotonie, densitate, lipsă de interes (E4, E3);
- Zona platoului Belvedere și alea de promenadă – mobilier de ședere, zone amenajate pentru a admira panoramele și priveliștile, eliminare vegetație spontană deranjantă vizual, crearea unei continuități a traseului spre parcul Simion Bărnuțiu, valorificarea taluzului superior;
- Zona terenurilor de sport – caracter uniform și plat, fără accente, fără un caracter, pare ruptă de restul ariei de studiu;

CONSERVAREA – ca și concept general aplicat în peisagistică, se referă la păstrarea caracterului natural al unui peisaj, sau reducerea la minimum a intervențiilor antropice.

Acest tip de atitudine presupune identificarea unor elemente care își ating potențialul peisager maxim doar în forma lor originală și implementarea de măsuri potrivite păstrării caracterului valoros identificat:

- Zona de pini de pe creasta versantului în măsura viabilității biologice;
- Taluzurile fostei garnizoane austrice pentru cazurile în care sunt păstrate într-o formă apropiată de original;

REABILITAREA unui peisaj presupune readucerea acestuia la o formă cât mai apropiată de cea naturală/originală, fără a deranja echilibrul respectivului ecosistem. În practică, atitudinea de reabilitare implică corelarea formei prezente cu una “istorică”, identificarea elementelor care suporta o “reîntoarcere” la o formă sau utilizare anterioară fără să își piardă caracteristicile definitorii din prezent. În sensul strict al reabilitării se are în vedere:

- Întreaga zonă a “cetățuii”, respectiv, amenajările militare ce datează din sec XVIII-lea, astfel încât să ilustreze mai convingător imaginea de “Cetățuie” – așa cum nu se întâmplă azi;
- Într-un sens mai larg al conceptului, se urmărește readucerea la forma antropizată originală a sitului, respectiv a imaginii de după finalizarea intervențiilor din 1970. Astfel, se consideră că atât hotelul “Belvedere, cât și cele 5 locuințe colective de la baza versantului au un rol important în ordonarea și ierarhizarea acestui peisaj. Hotelul propriu-zis are funcția de punct focal și accent, iar locuințele, prin forma, proporția și modul lor de inserare în sit, aduc ritm acestei compoziții.
- Se consideră extrem de importantă reabilitarea celor 2 obiective menționate, întrucât ambele sunt parte integrantă a peisajului vizibil și este foarte greu de crezut că se poate valorifica acest sit, fără ca bază și vârful acestui versant să “funcționeze”;
- Se recomandă reabilitări termice și estetice, alegerea unei cromatice care să sublinieze unitatea compozițională (fie o culoare comună –preferabil alb, nuanțe de ocru deschis și/sau gri deschis, fie o temă comună și manifestări diferite);
- Se recomandă introducerea aleii de promenadă aferenta locuințelor colective în structura de circulații a întregului sit;

II.2. ATITUDINI FAȚĂ DE VEGETAȚIE

CARACTER:

Trebuie identificat un caracter al vegetației/concept de plantare care să poată oferi întregului sit unitate și armonie compozițională și să poată schimba aspectul haotic și lipsit de personalitate de astăzi;

Trebuie **ales un tip de atitudine** pentru **valorizare aleii de promenadă**, amplasată pe platoul Belvedere –zona cu unghiurile de vizibilitate optime:

- a) **degajarea etajului S10**, eliminarea majorității vegetației mature și astfel deschiderea perspectivei pe întreg traseul aleii de promenadă;
 - b) **completarea cu vegetație a etajului S10** și modularea perspectivei cu scopul obținerii unei percepții progresive a diferitelor puncte ale peisajului extern – această variantă presupune existența unui spațiu “terminal” în care percepția asupra peisajului – atât ca amploare cât și ca profunzime – să fie optimă;
- Este imperios necesară tratarea planului solului, pentru întregul sit în scopul amplificării diversității texturale și cromatice – în prezent, o bună parte din aspectul dezolant și neîngrijit vine de la starea foarte precară a acestei componente a peisajului;
 - Fixarea solului, cu precădere în zonele de taluz cu pantă accentuată, este o condiție prioritară pentru alegerea sortimentului vegetal propus. Este necesară corelarea acestui aspect cu soluția propusă pentru zona drenurilor;

- Se recomandă o atitudine de conservare, consolidare și accentuare a zonelor cu grupuri din *Pinus* (V4, V6), întrucât acestea sunt printre puținele cu un caracter peisager valoros:
 - o toaletarea și completarea cu exemplare tinere;
 - o extinderea zonelor ocupate de aceste specii;
 - o consolidarea profilului versantului prin dispunerea mai multor paravane verticale succesive, perpendiculare pe direcția de mers;
- Este necesară introducerea de material vegetal de talie medie și mica - arbuști, subarbuști, ierburi decorative, material floricol - pentru a crea secvențe spațiale la scara omului, pentru a crește complexitatea peisageră și a potența caracterul decorativ al peisajului;
- În prezent lipsește un decor peisager “convingător” în oricare dintre anotimpuri: primăvara există doar 2 specii care înfloresc, vara nu există suficientă diversitate textuală sau cromatică, toamna se creează prea puțin contraste inedite, iarna decorează doar grupurile de conifere din câteva zone.

STAREA VEGETAȚIEI:

Imaginea de ansamblu urmărită este de vitalitate și armonie vizuală, pe tot parcursul anului, în care vegetația speculează caracteristicile micilor undiri ale versantului, a rocilor și a taluzului;

DISPUNEREA VEGETAȚIEI :

- În scopul realizării unei compoziții unitare de ansamblu se recomandă dispunerea în grupuri a arborilor și arbuștilor propuși, ruperea monotoniei aliniamentelor existente, medierea relației cu vegetația păstrată.
- Se va acorda o atenție deosebită zonei S9, care beneficiază totodată de maximă vizibilitate din afară sitului (de prin oraș), de cea mai mare suprafață degajată, expunere sudică fără elemente care să obstrucționeze și prezența naturală a unor formațiuni stâncoase cu un caracter decorativ/atmosferic aparte.

STRUCTURA VEGETAȚIEI:

Se impune definirea unui profil vegetal care să ofere un decor complex și convingător în fiecare anotimp:

Primăvara:

- În prezent singurii arbori care decorează prin înflorința *Prunus serrulata* și *Prunus cerasifera* – înfloresc în aprilie – mai și au o perioadă destul de scurtă de decor ;
- Se impune introducerea unor specii noi, care să mențină interesul peisager din luna Martie până la începutul verii;

Vara:

- Decorul prin înflorințe este asigurat între lunile Mai – Iulie de genurile *Aesculus*, *Robinia* și *Tilia*;

- Se recomandă introducerea unor specii care să asigure o diversitate a decorului cromatic și textural, dar, în general, se consideră că sitului dispune de un decor estival satisfăcător;

Toamna:

- Majoritatea speciilor prezente pe sit au o cromatică autumnală relativ ștearsă – nuanțe pale de galben și maro;
- Singurele elemente de contrast (cu excepția celui creat de prezența coniferelor) sunt date de exemplarele din genul *Quercus*, *Aesculus* și *Tilia*;
- Se recomandă suplimentarea numărului acestora și completarea cu specii cu un decor de toamnă mai bogat, care să cuprindă nuanțe de: vișiniu, auriu, purpuriu, roșu, maro intens;

Iarna:

- Suplimentarea zonelor și suprafețelor ocupate de conifere;
 - Suplimentarea exemplarelor de *Betula pendula* și extinderea zonelor în care sunt plantate;
 - Utilizarea exemplarelor de *Rhus typhina* ca puncte focale spre deosebire de utilizarea actuala – raspandire necontrolata si spontana, pierderea caracterului “inedit” al speciei;
 - Completarea sortimentului vegetal cu arbori și arbuști foioși decorativi prin scoarță sau port pentru a crea un cadru hibernal mai diversificat;
- Eliminarea din exemplarele cu o arhitectură a coronamentului defectuoasă – asimetrică sau care deviază prea mult de la silueta caracteristică speciei - din toate speciile și înlocuirea cu exemplare noi cu trunchiul drept și o creștere armonioasă;
 - Controlarea extinderii spontane a tuturor speciilor, însă mai cu seamă pentru *Prunus cerasifera* și *Rhus typhina*;
 - Utilizarea exemplare
 - Extinderea utilizării și în alte zone ale sitului (decât se găsește în prezent) a acestei specii, însă programat și cu rol de accent/punct focal;
 - Se recomandă eliminarea în mare parte a exemplarelor de *Prunus cerasifera* și înlocuirea lor cu alte specii ale genului, care să aibă un caracter peisager mai accentuat printr-o inflorescență mai persistentă în timp, mai decorativă cromatic și care să nu producă fructe;
 - Se recomandă reducerea numărului de exemplare de *Robinia pseudoacacia*, *Celtis australis* și *Fraxinus excelsior*, într-o măsură mai mică decât corcodușii, însă suficient de însemnată (dar uniform distribuită pe suprafața sitului);

Recomandarile și concluziile au ca scop **accentuarea nevoii** pentru un răspuns din partea concurenților care să aibă în vedere: schimbarea structurii vegetației, reabilitarea, conservarea, accentuarea și valorificarea peisajului pentru a genera un cadru peisager cât mai armonios care să genereze fascinație pentru acest loc special din orașul Cluj-Napoca, spațiu al contemplației și perpetuei transformări.